

nogle af de færøske Kirkegaarde faaet et hyggeligere Udseende, saaledes ogsaa derved, at Færinger, som har opholdt sig en Tid uden for Øerne, ikke alene har bevaret Trofasthed mod »Fædrenes Minde«, men ogsaa faaet skærpet Sans for, at der tillige bør vises de hedengangnes Hvilesteder sømmelige Hensyn.

Indtil Adskillelsen mellem Danmark og Norge (1814) var de færøske Kirker og Kirkegaarde undergivet norsk Lovgivning, og i en enkelt senere udstedt Forordning for disse (²³/₄ 1845) henvises der netop til Norske Lovs Bestemmelser.

Efter Adskillelsen er der nu og da udstedt særlige Love, Resolutioner eller Forordninger for de færøske Kirker og Kirkegaarde, af hvilke den første (kgl. Resolution af ¹⁶/₁₀ 1833) siger, at hvis det maatte attraas at anlægge nogen Kirkegaard paa Jorder, der henhøre under det kongelige Gods, maa de dertil fornødne Jordstykker afbenyttes, dog at den eller de Fæstere, under hvis Fæstegaarde samme for Tiden henhøre, meddele deres Samtykke dertil. Endvidere siger samme Resolution, at disse Kirkegaarde skulle tilbørligen indhegnes, samt at Præsten førend noget Lig første Gang der jordes, indvier Kirkegaarden med en passende Tale. Men Ind-

byggerne maa have Lov at vælge imellem at faa deres afdøde jordet paa den gamle Kirkegaard, forsaavidt dertil er Plads, eller paa den nye.

I 1845 udstedtes der en Forordning (af ²³/₄) om Jords Afstaaelse til Kirkegaardens Udvidelse, og denne indbefattedes i Lov af ⁴/₁ 1854, dog saaledes, at den kgl. Resolution af ¹⁶/₁₀ 1833 fremdeles gjaldt, og at det i §9 ommeldte Pligtarbejde ydedes efter Norske Lov II—21—60. Den danske Lov af ¹⁹/₄ 1907 om Begravelsesforhold sattes med en uvæsentlig Ændring ved Lov af ¹⁷/₁ 1908 i Kraft for Færøerne. Endelig fastsloges det i Lov Nr. 128 af ²⁸/₄ 1916, at enhver nu var pligtig til at afstaa Jord til Kirker og Kirkegaarde imod fuld Erstatning, samt at de var pligtige til at tillade, at man tog Materialer eller førte samme over hans Grund. Den sidste Lovgivning for dette Omraade er sikkert Lov Nr. 109 af ²⁰/₃ 1924 om Kirkers Styrelse, hvori det i § 11 hedder, at der af det færøske Kirkefonds Midler kan ydes Tilskud til Anlæggelse og Vedligeholdelse af Kirkegaarde, samt i § 14 at ethvert Sogn for sit Vedkommende under Tilsyn af Kirkeinspektionen skal sørge for Kirkegaardernes Vedligeholdelse samt for Anlæg af de nye, som maatte udkræves.

Gravsted og Bruger i deres Forhold til Kirkegaarden

Af Graver Aage Fich

Gennem skiftende Former for Jordfæstelse i den historiske Tid er man i vore Dage standset ved 2 sideordnede Former som de alt overvejende: 1) Begravelse af Liget i Kiste og 2) Brænding, evt. med paafølgende Nedsættelse af Urnen i et Gravsted.

Begravelsen i dens mest primitive Form: Nedgravning af Liget i Jorden og fremtidigt Værn af Gravpladsen ved Henlægning af en stor Granitsten over Graven maa stadig forekomme tiltalende og giver sig da ogsaa ofte Udslag i personlig Uvilje

mod Brænding og ved Anbringelse af Gravligger paa Gravstedet.

At en primitiv Skik vedblivende hæver sig i et Kultursamfund omend i modificeret Skikkelse kan være et overordentlig værdifuldt Isæt i et Nutidsmenneskes Livsindstilling.

Det har ikke manglet paa Angreb paa den almindelige Form for Jordfæstelse, f. Eks. Agitation for Brænding ud fra en hygiejnisk eller anden Indstilling, Ønske om Begrænsning af Jordbehovet ved Overgang til Brænding og endelig Ønsker om

»Fællesbegravelser«, som dog i det væsentlige er begrænset til Urnepladser, Soldater- og Flygtningegrave.

Den selvstændige Gravplads, som de nærmest paarørende har Brugsretten til uden Begrænsning af Retten til Udsmykning efter egne Ønsker, er da den Form, som har staaet sig bedst gennem Tiderne, og som nu er den almindeligste.

Om Brugerens uindskrænkede Rettigheder har der ikke hersket megen Tvivl, før Byernes stærke Vækst de sidste 50—75 Aar har medført stærke Indgreb i Borgernes Levevis. Begreber som »Byplan« og »offentlige Anlæg« har da medført den enkelte Borgers Indordning under en stadig udvidet Fællesordning, som søgtes og søges begrundet i praktiske og æstetiske Krav.

Der vil formentlig altid staa Strid om, i hvor høj Grad de offentlige Institutioner, som er skabt og valgt af Borgerne, i vort demokratiske Samfund bør paatage sig Formynderskabet.

For Kirkegaarden ses da det ejendommelige, at Gravstedsbrugerne sjældent bestrider Berettigelsen af de praktiske Krav, som begrunder en fuldstændig Indordning under Kirkegaardens Anlæg og Opdeling, men meget ofte har vanskeligt ved at indordne sig under Begrænsninger af den enkeltes Ret til Anbringelse af Mindsten og Beplantning paa det Gravsted, »som de dog har købt og betalt«.

De offentlige Myndigheders Ret til at fastlægge Begrænsninger, eller (som det almindeligt udtrykkes) paalægge Servitutter i en vis Udstrækning, kan ingenlunde bestrides. Disse tjener oftest ogsaa den Enkeltes Interesser, selv om Vedkommende ikke straks kan erkende den æstetiske Hensigt dermed.

Derimod kan det i høj Grad bestrides, om det psykologisk er rigtigt at modarbejde den Enkeltes Tilskyndelse til at udforme sit Gravsted efter egne Ønsker. Det maa jo ikke glemmes, at Trangen til

selvstændigt at udforme et Gravsted er Udtryk for Viljen til at værne Mindet om en kær Afdød netop paa den Maade, som den Efterlevende i Kraft af sin etiske og sociale Indstilling bedst formaar at gøre det. En fuldstændig Indordning under et ensartet Kirkegaardsanlæg med Forbud mod Anbringelse af Blomster m. m. maa da forudsætte en saa stærkt udviklet Fællesskabsfølelse, at Forbudet ikke føles som et Indgreb, men netop som Udtryk for Vedkommendes Indstilling.

Fremtiden vil maaske udvise en saadan Forstaaelse, og den vil maaske dermed ændre Kirkegaardsbilledet; men Nutiden maa erkende Værdien af, at den enkelte ogsaa har Muligheder for selvstændigt at virkeliggøre sine Ønsker indenfor rimelige Grænser, d. v. s. med Iagttagelse af Hæk- og Monumentservitutter.

Med denne Erkendelse bliver Kirkegaardslederens Opgave da dobbeltsidig. Han maa ikke fravige Bestræbelserne for at opnaa en Helhedsvirkning, og han maa i videst mulig Udstrækning imødekomme Gravstedsbrugernes individuelle Ønsker. Dette skulde synes vanskeligt; men Forholdet er dog netop det, at han i Kraft af sin Autoritet bedre end nogen anden kan imødekomme og forene disse to Bestræbelser, ikke mindst fordi han oftest kan støtte sig til en Kirkegaardsvedtægt, hvis fornemste Opgave er at forhindre Anbringelse af Kæmpemonumenter, Stenrammer eller højt voksende Planter, som vilde være til Skade for Kirkegaardens Udseende og virke skæmmende paa Nabo-gravstederne.

Det turde da være en Forudsætning, at Kirkegaardsledelsen bar en betydelig gartnerisk Viden og praktisk Sans, og at hans æstetiske Forstaaelse opfylder rimelige Krav.

At der er en voksende Forstaaelse heraf i Menighedsraad og Kirkegaardsbestyrelser, er utvivlsomt.